

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Л. ШПІНІАН

викладач ЧДБК (Черкаси),

аспірант ХНУ ім. В. Н. Каразіна (Харків),

А. ГЛУЩЕНКО

доцент, кандидат економічних наук (Харків)

Наприкінці ХХ ст. у світі став актуальним термін “фінансова глобалізація”¹. Під фінансовою економічною глобалізацією розуміють сукупність транснаціональних потоків товарів, послуг, капіталів, технологій, інформації, робочої сили, інвестицій і т.ін. Найважливішими елементами фінансової глобалізації є великі фінансові корпоративні структури: комерційні банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, аудиторські фірми, фондові та валютні біржі.

Сучасна економічна доктрина України містить у собі принцип багатовекторності і спрямована на гармонізацію фінансової системи країни з прийнятими у світі системами і вступ до Світової організації торгівлі (СОТ)².

Така тенденція розвитку страхування в Україні відображена у словах президента Ліги страхових організацій України Олександра Філонюка: “Наше завдання – вийти на рівень ринків розвинутих країн”³.

У сучасній світовій економіці роль страхування надзвичайно велика (забезпечення глобального перерозподілу ризиків і керування ризиками, інвестиційна діяльність страховиків, соціальний захист населення і т. д.).

¹ Див.: Макушкин А. Финансовая глобализация. “Свободная мысль – XXI” № 10, 1999 с. 30-43; Макушкин А. Знач. прая. “Свободная мысль – XXI” №11, 1999, с. 23-35.

² Див.: Лукінов І. До питання про концепцію і модель сучасного економічного розвитку України. “Економіка України” № 6, 2001, с. 4-9; Україна: поступ у ХХІ століття. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2000-2004 роки. “Урядовий кур’єр” № 34, від 23 лютого 2000 р., с.7.

³ Див.: “Україна - business” № 8, 2003, с. 2.

Актуальність питанню формування українського ринку страхування додає те, що його побудова відбувається в умовах глобалізації світового страхового ринку.

Під впливом змін у світовій економіці відбувається ліквідування законодавчих і економічних перепон між національними страховими господарствами, що являє собою процес глобалізації світового страхового ринку. Головною тенденцією процесу глобалізації є формування глобального страхового простору, що охоплює усі без винятку національні системи страхування.

Аналіз публікацій. Детальному дослідженню впливу фінансової глобалізації на розвиток страхового ринку України і на діяльність страхових компаній приділяється недостатня увага у вітчизняній економічній літературі. Найчастіше автори досліджують глобалізацію в рамках соціально–економічних і її можливих фінансових наслідків в Україні. Це, у першу чергу, роботи українських авторів Д. Полозенка, С. Кваші, Н. Патики, М. Долішнього, М. Козоріз, В. Плиси. Серед зарубіжних вчених, які займаються дослідженням глобалізації у страховій справі та її впливу, слід зазначити С. Дожей (S. Dogei), Ю. Сайнт-Джеурс (J. Saint-Geours), П. Сота (P. Sota), Н. Хугес (N. Hughes), К. Е. Турбіну, Н. Г. Адамчука, Р. Т. Юлдашева, И. И. Дюмулена.

Постановка завдання. У зв'язку з цим виникає необхідність детального аналізу світової практики регулювання торгівлі страховими послугами. Метою даної роботи є дослідження впливу фінансової глобалізації на страхування в Україні, як на елемент фінансової системи; визначення основних принципів міжнародної торгівлі страховими послугами, у першу чергу, у країнах Європейського Союзу (ЄС); виявлення нових і можливих у майбутньому видів страхування та форм надання страхових послуг компаніями України.

Автори не ставили за мету аналіз ринку страхування в Україні, однак, деякі характеристики вітчизняного страхового ринку в контексті інтеграційних процесів будуть висвітлені для повноти опису.

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Страховий ринок є частиною фінансового ринку, яка являє собою системою економічних відносин, що становлять сферу діяльності страховиків і перестраховиків у певній країні, групи країн чи в міжнародному масштабі щодо надання страхових послуг страхувальникам. Об'єктами купівлі – продажу на цьому ринку є страхові послуги, що надаються спеціалізованими страховими організаціями юридичним і фізичним особам.

В чому виявляється взаємний вплив фінансового ринку на страховий і навпаки? Розвиток страхового ринку підкоряється розвитку фінансового ринку, який в свою чергу обумовлений економічним розвитком в цілому і рухом капіталу. Страхування є елементом фінансової системи, а фінансові потоки здійснюються між елементами фінансової системи. В умовах глобалізації це призводить до того, що відбуваються зростання і зосередження страхового, банківського і позичкового капіталу у величезних масштабах, і як наслідок формуються транснаціональні компанії (ТНК), транснаціональні фінансові групи, транснаціональні страхові компанії (ТНСК); відбувається зміна ринкового середовища в умовах повної комп'ютеризації споживачів страхових послуг і використання Інтернету для продажу страхових і перестраховальних послуг.

Розширення доступу іноземних страховиків відбувається у рамках регіональних інтеграційних угод і вимог СОТ і є природним наслідком розвитку міжнародної торгівлі та розширення міжнародних інвестицій.

Тенденція до консолідації міжнародного страхового ринку, як наслідок потреби росту, найактивніше виявляється в секторах ринку, що розвиваються, оскільки в них умови для експансії найбільш

сприятливі й не вичерпані. До таких регіонів належить і страховий ринок України.

Можна виділити **дві** досить очевидні і суперечливі **тенденції** розвитку страхового ринку України. Перша – це інтернаціоналізація національної економіки, **інтеграція у світовий економічний простір (глобалізація)**. Друга – **збереження незалежності** національної економіки, внутрішньої цілісності й економічного потенціалу.

Основними факторами впливу на страховий ринок України і динаміку його розвитку є: **глобалізація усієї світової економіки; інтеграція в ЄС; інтеграційні процеси регіональних страхових ринків у СНД.**

Вплив глобалізації усієї світової економіки на страховий ринок України

Процес інтеграції в страхуванні - це не тільки проникнення національного страхового ринку на західні страхові ринки, але і зворотний процес.

Головними рушійними силами глобалізації ринку страхових послуг є такі країни як США, Японія, Німеччина та Великобританія, які мають найбільші обсяги страхових операцій (премій).

Глобалізація супроводжується придбанням страхових компаній страховиками інших країн. Наприклад, у 2000 році в балтійських країнах 20 страхових компаній (з 75) мали іноземних засновників і були під іноземним контролем. Литовська страхова компанія Превента на 50% була викуплена польським перестраховальником Polish Reinsurance Company за 2,4 млн. доларів у 1999 і т. д.⁴. Ці (й подібні) процеси завжди вимагають коректного законодавчого регулювання.

Першою глобальною організацією страхових наглядів є Міжнародна Асоціація Страхових Наглядів (IAIS, 1994 р.). Члени IAIS зобов'язалися регулярно обмінюватися інформацією про компанії, які працюють під їхньою юрисдикцією, і про керівництво цих компаній.

⁴ Див.: Турбина К. Тенденции развития мирового рынка страхования. М, “Анkil”, 2000, с. 26.

Входження України на світові ринки як рівноправного партнера є можливим лише за умови її членства в СОТ. Україна належить до 35 країн, що очікують прийняття в члени СОТ⁵. Але для цього наша країна повинна здійснити певні кроки, спрямовані на поступову реалізацію вимог СОТ.

Україна ще не ввійшла до необхідних структур, як на європейському, так і на світовому рівні, але певні успіхи є. Україна є членом міжнародної торгової палати. Зокрема, наша країна бере активну участь у нарадах страхових наглядових органів країн світу, котрі регулярно проходять за участю організації економічного розвитку і співробітництва, тісніше співпрацює з іншими міжнародними організаціями, навіть на рівні суб'єктів страхового ринку⁶.

За останні роки Ліга страхових організацій України встановила зв'язки з майже 50 союзами страховиків з інших країн, серед яких Англія, Японія, Канада, Австралія, Франція, Аргентина, Бразилія, Данія, Норвегія, Швеція, Фінляндія.

Особливістю вітчизняного страхового ринку є відсутність ТНСК або їхніх філій⁷. Ще донедавна українське законодавство не давало можливості створювати їх, що було зумовлено захистом нашої страхової системи від конкуренції з боку іноземних страхових компаній і використанням вільних коштів страховиків для інвестицій у власну економіку (Статті 2, 15 Закону)⁸.

⁵ Див.: Кваша С., Патика Н. Напрями та проблеми інтеграції України у світовий економічний простір. "Економіка України" №9, 2001, с. 77-81.

⁶ Див.: Татарина Т. Перестрахування в розвитку міжнародного співробітництва. "Фінанси України" №11, 2001, с. 127-130.

⁷ Див.: Субачов І., Олійник В., Терещенко Т., Заволока Л. Розвиток страхового ринку в Україні як фактору фінансової стабілізації економіки. "Фінанси України" №5, 2001, с. 130-133.

⁸ Див.: Закон України про внесення змін до закону України "Про страхування". "Голос України" №207 (2707), 2001, с. 10-13; Закон Украины "Про страхування". "Урядовий кур'єр" від 18 квітня 1996 р.

На думку авторів, обмеження, які існували раніше на страхову діяльність для закордонних страховиків і перестраховувальників, суперечили принципам СОТ і в умовах нерозвиненості вітчизняного страхового ринку призвели до погіршення фінансової стійкості страхових компаній і слабкої динаміки розвитку страхового ринку України.

Зі статті 2 Закону України “Про страхування” виключено обмеження в частці іноземного інвестора у статутному фонді українського страховика. Отже, в Україні страхові компанії тепер можуть створюватися у вигляді СП з іноземною інвестицією більш 50%. Єдиною умовою залишається те, що такі страхові компанії повинні бути резидентами України.

Але в Україні формування навіть ТНК (не ТНСК) тільки починається. Наприклад, діють лише 6 українсько-російських компаній, замість 40, передбачених угодою між нашими країнами⁹.

Як відомо, критерієм глобалізації і ринковості економіки є рівень відкритості національної економіки. На жаль, за висновками Світового банку Україна за цим критерієм посідає одне з останніх місць¹⁰.

Показовим є в цьому плані той факт, що Американська рада страховиків життя “ACLI”, Велика торгівельно-промислова асоціація, членами якої є 400 компаній заявили, що будуть виступати проти прийняття до СОТ Росії (яка теж, як і Україна, очікує вступу в цю організацію) доки вона не відкриє свій ринок для іноземних страховиків життя¹¹.

Однак, іноземні страхові компанії активно проникали і проникають в Україну за перестраховувальними схемами і мають від цього чималий прибуток. Наприклад, типовою для України є схема

⁹ Див.: Полозенко Д. Фінансова глобалізація та її можливі наслідки. “Економіка України” №8, 2001, с. 12-16.

¹⁰ Див.: Долішній М., Козоріз М. Національна економіка в умовах глобалізації. “Вісник НАН України” №3, 2002, с. 27-36. (стр. 35).

¹¹ Див.: Страхование. “Бизнес” № 24 від 17 червня 2002 р., с. 14.

перестраховування страхової компанії “Інкомстрах” (м. Київ): Інкомстрах ⇔ Трансibirская Перестраховочная Корпорация (Росія) ⇔ Polish Reinsurance Company (Польща) ⇔ Munich RE (Німеччина).

І це є цілком закономірним, тому що процес відкриття ринків носить взаємний характер, будучи при цьому предметом комплексної угоди на міждержавному рівні.

На наш погляд, потрібно заохочувати стратегічних інвесторів, тому що метою України є вихід на зовнішні ринки. А для цього необхідно насамперед продемонструвати конкурентоспроможність на внутрішньому ринку, придбати навички й освоїти технології, що здобуваються (як незаперечно доводить світовий досвід) тільки у відкритій конкурентній боротьбі і/або в співробітництві з транснаціональними страховиками.

Сьогодні вже є всі умови для **впровадження в страхове законодавство змін щодо змісту створення ТНСК на території України за участі іноземних страховиків**. Створення ТНСК може стати одним з напрямків подолання міжнаціональних перешкод у страхуванні. На нашу думку, утворення ТНСК було б доцільним, згідно з такими схемами: 1) злиття шляхом обміну акцій між компаніями, що залишаються юридично незалежними; 2) придбання національним концерном частини контрольного пакета акцій зарубіжних компаній; 3) безпосереднє злиття активів фірм різних країн. Детальніше вивчення цього багатофакторного питання планується розглянути у наступних публікаціях.

Через ТНСК Україна зможе створити нові робочі місця, мати доступ до прогресивних технологій, до зарубіжних інвестицій. Необхідно, щоб інтереси засновників ТНСК не вступали в протиріччя з інтересами економіки України.

Це дозволить українським страховим компаніям: а) об'єднатися з відомими і тими, які вже зарекомендували себе на світовому (європейському) ринку, закордонними страховими компаніями;

б) збільшити конкурентоспроможність на українському страховому ринку; в) здобути фінансову стійкість вітчизняних страхових компаній; г) поліпшити якість надання страхових послуг; д) створити сприятливий інвестиційний клімат. Разом з цим слід мінімізувати можливі негативні наслідки такого рішення як для споживача, так і для держави в цілому.

Таким чином, глобалізація створила безпрецедентні можливості у вітчизняному страхуванні: а) удосконалення регулювання страхової діяльності з боку держави на основі міжнародного досвіду; б) тенденція поліпшення якості обслуговування, розширення вибору послуг; в) використання новітніх технологій і світового досвіду; г) нарощування величини статутних фондів страхових компаній, що веде до фінансової стійкості і конкурентоспроможності; д) посилення конкуренції між суб'єктами страхового ринку.

Поряд з позитивними факторами можуть виникнути і виникають негативні (відносно страхувальника) наслідки: підвищення витрат на експертизу, підготовка об'єкта страхування за західними стандартами.

Які з'являються **нові види ризиків** для страховиків і страхувальників, обумовлених фінансовою глобалізацією? Збільшення кола фінансових ризиків призведе до появи страхування ризиків, пов'язаних з іноземними інвестиціями; страхування міжнародних кредитів; страхування ризиків, пов'язаних з будівництвом об'єктів за кордоном; міжнародного страхування цивільної відповідальності автовласників; страхування інформаційних ризиків. Посилиться роль страхових брокерів, що призведе до підвищення ефективності функціонування вітчизняного страхового ринку. Зникнуть неконкурентноспроможні компанії.

Розвиток інформаційних технологій на страховому ринку України. Поява сучасних електронних технологій (Інтернет)

прискорює процес глобалізації в страховій сфері і значно впливає на розвиток як світового страхового ринку, так і українського.

Використання Інтернету для продажу страхових послуг дає можливість укладання договору страхування без посередника, що повинно істотно знизити вартість страхової послуги. Одночасно з цим **формується попит на появу нових (спеціальних) страхових послуг**, здатних компенсувати потенційний збиток, породжений новими ризиками (поразка комп'ютерними вірусами клієнтських мереж і серверів компаній, несанкціонований доступ до інформації про кредитні картки страхувальників, банківські рахунки, майно страхувальника, про його стан здоров'я і т. ін.).

Очевидно, що в Україні будуть мінятися і форми надання страхових послуг. Одну з таких новітніх форм надання страхових послуг ми назвали **“інтерактивним” страхуванням**¹². “Інтерактивне” страхування або інтерактивне інтернет-страхування - це надання страхових послуг за допомогою Інтернет в активному режимі “on-line”, де всі операції оплати, підписання договору й одержання поліса можуть здійснюватися не відходячи від комп'ютера. У зв'язку з використанням банківської системи електронного обслуговування населення, оплата стає можливою в режимі “on-line”, коли операції “приєднання” до рахунка страхувальника і “зняття” зі свого рахунка грошей не будуть вимагати великих зусиль. Тому така форма надання страхових послуг може в майбутньому стати головною, що обумовлено високим комфортом обслуговування споживача й оперативністю.

Можна припустити і можливість появи, крім вищезгаданих, принципово **нових видів надання страхових послуг** на ринку України, наприклад: страхування власників персональних комп'ютерів, що користуються послугами фірм, які дають доступ в Інтернет, страхування власників (мобільних) телефонів, які користуються

¹² Див.: Ширинян Л. Страхование в Украине: вчера, сегодня, завтра. “Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Економічна серія” № 534, 2001, с 286-292.

послугами фірм зв'язку. Ці види страхування стануть актуальними у зв'язку зі швидким зростанням кількості користувачів персональними комп'ютерами, (мобільними) телефонами, високим попитом на Інтернет і телефони, імовірністю часткової чи повної втрати працездатності в результаті опромінення і/або в результаті нещасного випадку під час роботи за комп'ютером, під час користування зв'язком. Таким чином, для ефективної роботи в умовах впливу глобалізації (і урбанізації) страховим компаніям доцільно укласти договори і працювати в співробітництві з фірмами, що працюють в галузі телекомунікацій. Зокрема, одним з авторів були запропоновані умови такого страхування ¹³.

Зазначимо, що формування глобального світового страхового простору може вступити у **протиріччя** з національним законодавством, яке забороняє діяльність на території країни незареєстрованих і тих, які не мають національної ліцензії страховиків (Розділ 1, стаття 2 Закону) ¹⁴. Це обумовлено тим, що в результаті комп'ютерної глобалізації зростає можливість укладання договору страхування в режимі трансграничної торгівлі. У такій ситуації загострюється проблема страхових шахрайств і вже зараз необхідно поставити питання про доповнення нового Цивільного законодавства України, зв'язаного з вступом договору страхування в силу при використанні електронної системи укладання договорів страхування, наданням інформації, електронною авторизацією й іншими юридичними аспектами.

Вплив інтеграції в ЄС на страховий ринок України

Інтеграція в Європу вимагає відповідності принципів торгівлі послугами в Україні міжнародним європейським стандартам (у першу чергу, відповідності правилам COT).

¹³ Див.: Ширинян Л., Ширинян А. Развитие информационных технологий на страховом рынке Украины. "Економіст", № 11, 2002, с. 49-51.

¹⁴ Див.: Зазнач. закон України у пункті ⁸.

Угоди злиття і поглинання страхового і банківського капіталу приводять до формування найбільших ТНСК, активи яких є співрозмірними з активами найбільших ТНК. Наприклад, німецька страхова група Allianz займає 22-ге місце в списку найбільших світових компаній, і є лідером на ринку 18 країн (в 2000 році - дев'яте місце в списку найбільших компаній у Європи¹⁵). Вона є багатонаціональною компанією з штатом 117300 співробітників, з яких більш ніж 60% працюють за межами Німеччини¹⁶.

Про вступ у ЄС доводиться говорити як про перспективу. Однак уже сьогодні необхідно розробити стратегію і механізми, що дозволяють в оптимальний термін подолати наявні перешкоди (у страхуванні і не тільки).

Прагнення України до інтеграції з ЄС продиктовано високою місткістю європейського ринку; високим рівнем стандартів послуг, які пропонуються, захисту прав людини; більш стійким положенням ЄС в умовах фінансової кризи в порівнянні з іншими економічними об'єднаннями світу; співробітництвом в сферах торгівлі товарами і послугами, інвестицій і т.д.

В 1965 році було прийнято перше рішення ЄС в області страхування, яке передбачало повну свободу перестраховальних операцій серед страховиків ЄС і скасування усіх видів податків для них.

Координуються страхові законодавства країн ЄС у виконавчому органі (керування в ЄС), яким є Комітет з питань страхування. На засідання Комітету збираються страхові нагляди країн-учасниць.

Розвиток європейського страхового ринку і рух капіталу базується на чотирьох головних принципах регулювання міжнародного суспільного права в сучасному ЄС. Цими принципами є: “свобода заснування”, “свобода надання послуг”, “вільний рух капіталу”, “свобода пересування робочої сили”.

¹⁵ Див.: Турбина К. Зазнач. праця, с. 29.

¹⁶ Див.: <http://www.allianz.ru/aboutus/allianzag.html>

Стаття 54 Римської угоди конститує право “свободи заснування”, що передбачає таке: юридичні особи, зареєстровані на території однієї з країн ЄС мають право на відкриття представництва чи відділення в будь-якій іншій країні Союзу за умов, аналогічних тим, що закріплені в законодавстві країни розташування головного офісу.

Право “свободи надання послуг” закріплено в статті 59 Римської угоди і передбачає наступне: юридичні особи, зареєстровані на території однієї з країн ЄС, мають право надавати послуги споживачам інших країн без якої-небудь дискримінації з боку державних органів.

Право “вільного руху капіталу” (стаття 69 Римської угоди) дозволяє юридичним особам і громадянам вкладати наявні кошти в різні фінансові інструменти на території кожної з країн, які підписали Угоду.

Одним з перших кроків України в напрямку послідовних дій по євроінтеграції є приєднання України до “Зеленої карти” – міжнародного страхування цивільної відповідальності автовласників, що включає 42 країни. Здійснюється і гармонізація видів страхування з прийнятими у світі традиціями. Адаптовано 17 стандартних вимог, прийнятих у ЄС, проведена структуризація вітчизняного страхового ринку ¹⁷.

Головними консультантами великих страхових компаній України є відомі європейські і світові страхові об’єднання. Наприклад, головним консультантом Національної акціонерної страхової компанії “Оранта” виступив відомий міжнародний страховий брокер HEATH Lambert Group (Велика Британія) ¹⁸.

Одним з головних недоліків вітчизняної системи страхування є неможливість нагляду на стадії заснування компанії за засновниками, неможливість відмовити у видачі ліцензії у випадку сумнівів у репутації. У цьому аспекті **європейський досвід нагляду може стати зразковим і ефективним у боротьбі з незаконним відмиванням грошей** (кептивними страховими компаніями України).

¹⁷ Див.: Субачов І., Олійник В., Терещенко Т., Заволока Л. Зазнач. праця, с.130-133.

¹⁸ Див.: “Україна - business”, № 8, 2003, с. 2.

На сьогоднішній день з повною очевидністю доводиться констатувати той факт, що **більшість законів і стандартів України, у тому числі і страхове законодавство України, ще не відповідають аналогам у Європі, що свідчить про невідповідність до європейської інтеграції.** Однак, останні кроки влади в цьому напрямку демонструють розуміння зі сторони держави необхідності, можливості, і навіть бажання, стати країною учасницею СОТ.

Вплив інтеграційних процесів у СНД на вітчизняний страховий ринок.

Сучасні страхові ринки країн колишнього СРСР мають схожі проблеми побудови систем страхування. Тому вирішення цих проблем за допомогою інтеграції, тобто зближення законодавчих основ страхової діяльності, обміну досвідом, є економічно виправданим.

У 1995 р. для обміну інформацією про зміни в національних страхових законодавствах була створена Нарада органів страхових наглярів країн СНД. Мета такого об'єднання - створення єдиного страхового простору на території СНД.

Серед країн СНД на Україну припадає 5% всіх зібраних премій, на Росію – 90% страхових премій, на всі інші 10 країн СНД – 5%. Це обумовлено різним рівнем розвитку і різною чисельністю населення (у Росії і в Україні проживає 70% населення СНД).

Особливістю страхових ринків СНД є те, що в цих країнах провідні позиції продовжують займати колишні державні монополії, на які припадає 50%-60% ринку страхування¹⁹.

Більшість країн СНД, підкоряючись процесу глобалізації, як і Україна, адаптують власне (страхове) законодавство згідно до вимог СОТ. Тому, на наш погляд, немає протиріччя між прагненням гармонізувати українське законодавство із законодавством країн ЕС і

¹⁹ Див.: Теория и практика страхования. Учебное пособие. М, “Анкил”, 2003, с. 565.

із законодавством країн-членів СНД. Як вже було зазначено, на сьогоднішній день Україна не є членом ЄС. Адже поодинці будувати свій економічний і страховий ринок важко, тому найближчими перспективами є співробітництво, насамперед, участь у регіональних організаціях.

Українські страхові компанії завжди співробітничали з страховими компаніями СНД. Як приклад можна назвати компанію “Остра-Київ” (Україна), яка вже упродовж багатьох років працює за участю “Інгосстраха” (Росія). Вона не є членом транснаціональної групи “Інгосстрах”, але активно користується перестраховувальним захистом російських компаній ²⁰.

Співробітництво України з країнами СНД у страховій сфері насамперед **передбачає**: а) зближення нормативно-правової бази цих країн; б) дотримання єдиної політики щодо діяльності закордонних партнерів на ринках СНД; в) перестраховування великих ризиків за кордоном і, коли відсутня така економічна потреба, перестраховування в межах СНД; г) стимулювання економічної інтеграції підприємств і компаній недержавної форми власності; д) зближення національних стандартів України і країн СНД зі стандартами ЄС.

Взаємодія з СНД у страховій справі може бути обумовлена також економічними вигодами географічного розташування України у ланцюгу Європа – Росія – Азія. Це пов’язано з оголошенням країнами Азіатсько-Тихоокеанського басейну (Японія, Китай, Росія та інші) програми створення в регіоні до 2020 року зони вільної торгівлі та інвестицій ²¹.

Більш того, у цьому році керівники 4-х країн СНД (Україна, Росія, Білорусія, Казахстан) виявили бажання зробити території своїх країн спільною зоною вільної економічної торгівлі та інвестицій.

²⁰ Див.: “Урядовий кур’єр” № 70 від 15 квітня 2003 р., с.7.

²¹ Див.: Плиса В. Інтеграція страхового ринку України у світовий страховий простір. “Фінанси України” №7, 2002, с. 94-103.

На страховому ринку України вже є компанії, які могли б сприяти створенню ТНСК, однак самі вони не в змозі поки що конкурувати зі страховим капіталом компаній країн-учасниць СОТ. Аналогічною є ця проблема і для інших країн СНД. Тому пропозиція авторів щодо **створення ТНСК може мати успіх у рамках СНД** і бути корисним для всіх учасників угоди.

Перші кроки у цьому напрямі вже є. Наприклад, 16 квітня цього року у Києві відкрила своє представництво провідна російська страхова компанія “Інгосстрах”. “Русское перестраховочное общество” має представництво в Україні з червня 2002 року. В Україні компанії займаються у першу чергу перестраховальною діяльністю. Іншим прикладом співробітництва є українсько-російська закрита акціонерна страхова компанія “Авіоніка” (з головним офісом у Києві), котра повинна здійснювати крім звичайних видів страхування ще страхування в аерокосмічній і літакобудівній галузях.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Страхова система України не може відокремитися від впливу процесів фінансової глобалізації, тому має адаптуватися до зовнішньоекономічної динаміки і тенденцій.

Тому, з позицій фінансової глобалізації пріоритетними задачами розвитку вітчизняного страхового ринку є:

- 1) відкриття ринку для іноземних інвесторів на основі прагматичної політики з пріоритетом національних інтересів;
- 2) підвищення вимог до гарантій платоспроможності страхових компаній та їхньої фінансової стійкості, які призведуть до капіталізації (злиття);
- 3) розвиток інфраструктури фінансового ринку;
- 4) розуміння державними органами необхідності сприяння страховикам;

5) удосконалення страхового законодавства, яке б задовольняло страховиків й страхувальників; вивчення страхового законодавства країн-учасниць СОТ з метою можливого впровадження змін у нормативну і законодавчу базу, понятійний апарат вітчизняного страхового законодавства, що обумовлено прагненням європейської інтеграції України;

6) належний контроль за виконанням страхового законодавства і нагляд на стадії заснування страхової компанії;

7) зменшення податків на діяльність страховиків;

8) створення сучасних моделей управління страховими відносинами;

9) збільшення інвестицій страховиків у реальний сектор;

10) зацікавленість інвесторів в акціях вітчизняних страхових компаній;

11) посилення ролі страхових брокерів;

12) зниження цін на послуги завдяки створенню внутрішнього ринку перестрахування;

13) створення страхових груп, пулів;

14) розвиток “страхової культури” населення;

15) кадрове оновлення завдяки сучасній підготовці та освіті.

Дотримання цих умов створить гарантії потрібні для того, щоб вітчизняний страховий ринок ефективно розвивався.